

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานและระดับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน และเพื่อทำนายทักษะการบริหารงานที่มีต่อประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ประชากร คือ ครูอาจารย์โรงเรียนเอกชน ปีการศึกษา 2545 รวมทั้งสิ้น 303 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูอาจารย์โรงเรียนเอกชน จำนวน 170 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ทักษะการบริหารงาน จำนวน 41 ข้อ มีค่าความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับตั้งแต่ 0.60-0.92 และค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 49 ข้อ มีค่าความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับตั้งแต่ 0.37-0.82 และค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามมีทักษะการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความคิดรวบยอด เทคนิควิธี และมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำหลักสูตรไปใช้ การวัดผลประเมินผล การสอน และการใช้สื่อการสอน

2. ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวม และรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 การนำหลักสูตรไปใช้ ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การเตรียมการสอน ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียมการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียน การสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 การใช้สื่อการสอน ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 การวัดผลประเมินผลการสอน ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียน การสอนด้านการวัดผลประเมินผลการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการบริหารงานโดยภาพรวม (X) ด้านความคิดรวบยอด (X_1) ด้านเทคนิควิธี (X_2) และด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_3) ทำนายประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นสำคัญ ที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามมีทักษะการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ นวลศรี ตาลิน (2535 : 53) ที่ได้วิจัยเรื่อง ทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะทางการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านเทคนิค และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด ผลการวิจัยสอดคล้องกับ บุญรวย สายแก้ว (2535 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความต้องการของครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารงาน โดยส่วนรวมและรายด้าน คือ มิติมิตรสัมพันธ์ และมิติกิจสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุทธิศ ทองสนิทากาญจน์ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีต่อทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง พบว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอมีทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด ทักษะทางด้านเทคนิคหรือเฉพาะอย่าง และทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ โสภณ ชินคำ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 7 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการบริหารโดยภาพรวม และทั้ง 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านบุคคล และทักษะด้านมโนคติ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ อัจฉรา ณ ลำพูน (2536 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 7 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารโรงเรียนอนุบาลมีทักษะในการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิคของงาน ด้านมโนคติ และด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สมหวัง ลำพวย (2541 : 94-96) ที่ได้ศึกษา ทักษะการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิควิธี และผลการวิจัย

สอดคล้องกับ สุนทร สุนสิน (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติทักษะการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดรวบยอด และด้านเทคนิควิธี อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ จึงถือว่ามีพื้นฐานทักษะการบริหารโรงเรียนในระดับหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2540 : 17) ประกอบกับได้เรียนรู้หลักการบริหารโรงเรียนจากกลุ่มผู้บริหารด้วยกันจากการอบรมสัมมนา และการแลกเปลี่ยนความรู้ในโอกาสต่าง ๆ ทำให้เข้าใจและบริหารโรงเรียนเอกชนด้วยการแสดงออกมาจากปฏิบัติงานงานร่วมกับครูอาจารย์ และการประสานงานกับบุคคลอื่น ด้วยความชำนาญ คล่องแคล่วว่องไว และถูกต้องเหมาะสมรวมทั้งในการบริหารโรงเรียนเอกชนทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารแต่ละโรงเรียนได้นำทักษะและหลักการบริหารของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 14-19) มาเป็นแนวปฏิบัติงาน ได้แก่ ทักษะที่หนึ่ง ความคิดรวบยอดของโรงเรียน เป็นความสามารถในการเข้าใจหน่วยงานในลักษณะรวม ๆ ด้วยความเข้าใจงานบริหารโรงเรียนว่าแต่ละงานย่อมสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงของงานใดงานหนึ่งจะมีผลกระทบต่องานอื่นเสมอ และตระหนักถึงความสัมพันธ์และความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของแต่ละสถานการณ์ ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถที่จะมุ่งพัฒนาให้หน่วยงานได้ดำเนินไปในลักษณะสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน ทักษะที่สอง เทคนิควิธี ที่เป็นความคล่องตัวในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะต้องใช้ระเบียบวิธี กระบวนการ วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ทักษะด้านนี้เกี่ยวกับความรู้เฉพาะด้าน ความสามารถเฉพาะอย่าง และการใช้เครื่องมือตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ด้วยความเหมาะสม ทักษะที่สาม มนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถของผู้บริหารในการทำงานให้บรรลุโดยใช้กลุ่มและการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องรู้จักตนเอง เข้าใจผู้ร่วมงาน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนสร้างบรรยากาศให้เป็นที่ยอมรับ และเกิดความมั่นคงในหน่วยงาน รวมทั้งตระหนักถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำงาน

ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื้อต่อครูอาจารย์ และการจัดกิจกรรมเรียนการสอนด้วยเสมอ ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีการปฏิบัติที่เหมาะสม ดังนี้

1.1 ความถี่รวบยอด มีการตัดสินใจโดยอิงระเบียบหรือกฎหมาย มีการประเมินผลงานของโรงเรียน สร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาโรงเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อนการตัดสินใจ กำหนดนโยบายให้ผู้ร่วมงานไว้อย่างชัดเจน สำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานให้ผู้ร่วมงานเข้าใจ ตัดสินใจมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ หาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของครูอาจารย์อย่างต่อเนื่อง และนำกระบวนการบริหารจัดการกับทรัพยากรมาใช้ในการบริหารงานโรงเรียนอื่น ๆ

1.2 ด้านเทคนิควิธี มีการจัดบรรยากาศในโรงเรียนได้เหมาะสม ใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ในการติดตามกำกับและนิเทศงาน ออกคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและถูกต้องตามหลักการบริหาร โรงเรียนด้วยความชัดเจน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อบันทึกและรวบรวมรายงานกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการพัฒนาแต่ละปี จัดระบบงานของโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน กำหนดรายงานการกำกับติดตามทั้งระบบและแต่ละฝ่ายงานไว้ชัดเจน มีการสนทนาทางวิชาการกับครูผู้สอนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา จัดอบรมและนำรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนและเทคนิคการสอนใหม่ๆ แก่บุคลากรโรงเรียน นำเสนอข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ปกครองนักเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำเอกสารทางวิชาการออกเผยแพร่ของครูอาจารย์อยู่เสมอ ให้ความสำคัญต่องานทุกอย่างที่ครูอาจารย์ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ทุกคนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ มอบหมายงานแล้วมีการติดตามกำกับและประเมินผลสม่ำเสมอ มีการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือและระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหาร ใช้แนวความคิดอย่างมีหลักการและเหตุผล และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารงานโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้ร่วมงานและผู้ปกครองนักเรียนได้ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานแต่ละฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมยกย่องผู้ร่วมงานในโอกาสต่าง ๆ

ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานทั้งการปฏิบัติงานและส่วนตัวอยู่เสมอ แก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมงานด้วยสันติวิธีและด้วยความยุติธรรม มีวิสัยใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีน้ำใจและให้ความไว้วางใจแก่ครูอาจารย์ที่ร่วมงาน มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม มีวิธีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกล้าแสดงออก พบปะหรือสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกล้าเข้าหาเพื่อติดต่อหรือปรึกษาหารือด้วยความสบายใจ แจ้งความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ผู้ร่วมงานทราบอยู่เสมอ และส่งเสริมความสามัคคีและสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกับของบุคลากรภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชน

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามมีประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ วิสุทธิ แชรรัมย์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีประสิทธิผลในการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้าน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งานบริการ งานปกครอง นักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยสอดคล้องกับ บัญชา เมืองศรีมัตย์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหาร โดยภาพรวม และรายด้าน 5 ด้าน คือ การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน การสนับสนุนบุคลากร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานความร่วมมือกับบุคลากร และการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนที่ต้องแข่งขันกับโรงเรียนสังกัดหน่วยงานรัฐและโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ในทุกปีการศึกษา เพื่อมุ่งสู่คุณภาพตรงตามความประสงค์ของปกครองนักเรียนและเจตนารมณ์ของหลักสูตร ถือว่าเป็นภาระที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องควบคุมติดตามให้ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ด้านกิจการนักเรียน เป็นการรับนักเรียนเข้าเรียน การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับนักเรียน ด้านบุคลากร เป็นการสรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจหน้าที่

ความรับผิดชอบ การกำกับดูแลและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน เป็นงานเกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงินของโรงเรียน เช่น การเก็บค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม การวางแผนการใช้เงิน ซึ่งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ด้านอาคารสถานที่ เป็นงานที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการในการบำรุงสถานที่ เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษา ในการบริหารงานโรงเรียนเอกชนจะต้องคำนึงถึงนโยบาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2537 : 11-12) ด้วยการระดมทรัพยากรของโรงเรียนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และแนวทางการบริหารที่เหมาะสมรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ บุคคลที่มีความรู้ความชำนาญภายนอกเงินและสิ่งของที่นำมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรและนอกหลักสูตรต่าง ๆ จากการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ทุ่มเทและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ จึงส่งผลให้การเรียนการสอนของโรงเรียนได้รับการปฏิบัติครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในแต่ละด้านตามมา ดังนี้

2.1 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารได้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเข้าใจในหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร แนะนำครูอาจารย์ให้เข้าใจหลักสูตร กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูอาจารย์ใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้ผู้ปกครอง และคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนและชุมชน เป็นผู้นำในการใช้หลักสูตร ใช้หลักสูตรด้วยความสอดคล้องกับต้องการของผู้ปกครองและท้องถิ่น จัดหาหลักสูตรแผนการสอน คู่มือครู และ เอกสารอื่น ๆ ไว้บริการแก่ครูอาจารย์ ให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาวิชาเลือกในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ จัดบรรยายภาคในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ควบคุม ดูแล ติดตามผลการสอนของครูอาจารย์ให้เป็นไปตามหลักสูตร จัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร ให้กำลังใจและบำรุงแก่ครูอาจารย์ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการเตรียมการสอน ด้วยการกระตุ้นให้ครูอาจารย์เห็นความสำคัญของการเตรียมการสอน กวดขันให้ครูอาจารย์ได้เตรียมการสอน ควบคุม ติดตามให้ครูอาจารย์ดำเนินการสอนตามแผนการสอน ให้ครูอาจารย์เตรียมการสอนโดยยึดหลักสูตรและคู่มือครูเป็นหลัก แนะนำให้ครูอาจารย์เตรียมและจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ให้ครูอาจารย์เตรียมการสอนระยะยาวและระยะสั้นได้ ส่งเสริมให้ครูอาจารย์เตรียมการสอนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดการสอนโดยยึดเนื้อหาควบคู่กับกรปฏิบัติ ส่งเสริมให้มีการจัดการสอนโดยยึดเนื้อหาควบคู่กับกรปฏิบัติ สนับสนุนให้มีการเสริมแรงนักเรียนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ส่งเสริมการจัดการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้แก่นักเรียน จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ใช้เพลง เกม การเรียนป่นเล่นในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูอาจารย์สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูอาจารย์สรุปปัญหาในการจัดการเรียนการสอนทุกภาคเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมต่าง ๆ จัดหาวิทยากรหรือผู้มีความรู้มาสอนแทนเฉพาะเนื้อหาที่ไม่ชำนาญ สนับสนุนการใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสมของเนื้อหาและสภาพผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นหรือชุมชน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กำหนดให้ครูอาจารย์สอนซ่อมเสริมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

2.4 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้วยการส่งเสริมให้ครูอาจารย์รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อและอุปกรณ์อื่น ๆ สนับสนุนให้ครูอาจารย์ผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุราคาถูก ควบคุม ติดตามให้ครูอาจารย์ใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียน จัดให้มีห้องเก็บสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการนำไปใช้ สนับสนุนให้ครูอาจารย์ศึกษาการใช้สื่อประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ ส่งเสริมให้ครูอาจารย์และนักเรียนร่วมกันผลิตสื่อการเรียนการสอน เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีทำและใช้สื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ใช้สื่อที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น สนับสนุนครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน และติดตามงานด้วยการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนหลังจากจบภาคเรียน

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลการสอน ด้วยการควบคุม ติดตามให้ครูอาจารย์วัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน สนับสนุนการสร้างเครื่องมือวัดผล

และประเมินผล จัดให้มีการวัดวิเคราะห์แบบประเมินผล ส่งเสริมการวัดและประเมินผลทั้งแบบ
อิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม จัดให้มีการวัดและประเมินผลเป็นระยะ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง
การเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาหรือในแต่ละระดับชั้น

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัด
มหาสารคาม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ภิญโญ รัตนมณี (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ
ในเขตการศึกษา 3 พบว่า พฤติกรรมการบริหารโดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำ
ด้านการวางแผน ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน และด้านการประชาสัมพันธ์ มี
ความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ขงยศ ทศนะพยัคฆ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้
ของประเทศไทย พบว่า ทักษะการบริหารงานใน 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิค ด้านมนุษยสัมพันธ์
และด้านความคิดรวบยอด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้ง 4 งาน
คือ งานศูนย์ข้อมูลสถิติและการวางแผน งานศูนย์บริการและประสานงาน งานศูนย์บริการและ
ประสานงาน และงานศูนย์ติดตามและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม มีความจำเป็นยิ่งต่อประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียน
การสอน เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาททั้งเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมปฏิบัติ และการติดตาม
ตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกและจัดหาปัจจัยในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน ดังนั้นเมื่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
มีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ย่อมมีความสัมพันธ์ทางบวกหรือโดยตรงต่อประสิทธิภาพ
การเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์
(2540 : 45-50) ที่กล่าวว่า คุณภาพทางการศึกษาเกิดขึ้นโดยตรงจากผู้บริหารและความร่วมมือ
ร่วมใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่ดี ดังนี้

3.1 มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ
มีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง

มีการสอนที่มีความมุ่งหมาย มีความคาดหวังโดยรวมสูง มีการเสริมแรงในเชิงบวก มีการติดตามความก้าวหน้า มีการส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียน มีการสร้างความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียน และมีการจัดการเรียนที่เป็นระบบ

3.2 คุณภาพของห้องเรียนและสถานที่ที่มีการจัดการเรียนการสอนอื่น ด้วยการใช้ห้องเรียนส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ บูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง พัฒนานักเรียนด้านความรู้ เน้นทักษะพื้นฐาน ทักษะระดับสูง และทักษะโครงสร้างกระบวนการคิด ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการสื่อสาร ความรับผิดชอบการเห็นคุณค่าในตนเองและการทำงานเป็นทีม และใช้รูปแบบและยุทธศาสตร์การสอนที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียน

3.3 คุณภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมที่ครูอาจารย์จัดให้อย่างกระตือรือร้น นำความรู้ที่ได้ไปแก้ไขปัญหาดังวิธีที่เป็นแบบแผนและสร้างสรรค์ มีการวางแผนของตนและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เชื่อในความสามารถที่จะเรียนรู้ของคุณและสามารถอภิปรายและคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน สามารถทำงานได้อย่างมีอิสระและร่วมทำงานกับกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับและกระตุ้นตัวเองในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีความชื่นชม ยอมรับนับถือ และสนใจความคิดเห็น ความรู้สึกและความวิตกกังวลของผู้อื่น เป็นสมาชิกของครอบครัวและชุมชนที่ดี

3.4 คุณภาพการสอน ด้วยการประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์และการจัดระบบได้อย่างกว้างขวาง เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนรู้ และความต้องการของทางการศึกษาของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และสาระการเรียนรู้ที่สอน สามารถติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ วางแผนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นกลุ่มและทั้งชั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้อย่างอิสระฝึกการใช้ภาษา และคาดหวังว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ พัฒนาการความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมบนพื้นฐานทักษะการสื่อสารที่ดีให้การยอมรับผู้เรียนทุกคนและคาดหวังว่าจะได้รับการยอมรับจากผู้เรียน มีความรู้ที่ทันสมัยและสนับสนุนข้อคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรอย่างกระตือรือร้น เชื่อในความสามารถในการเรียนของผู้เรียน คาดหวังว่าผู้เรียนทุกคนจะเรียนรู้และส่งความคาดหวังนี้ไปยังแต่ละบุคคล โรงเรียน และชุมชน

กระตือรือร้นในการฝึกผู้เรียนมุ่งสู่ประสบการณ์แห่งการเรียนรู้และชีวิต และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถสร้างความเชื่อมโยง เข้าใจความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้

4. ผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ใน 3 ด้าน คือ ความคิดรวบยอด เทคนิควิธี และมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำนายประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ภิญโญ รัตนมณี (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมการบริหารใน 5 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน และด้านการประชาสัมพันธ์ สามารถร่วมทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมได้ร้อยละ 70.00 และผลการวิจัยสอดคล้องกับ ขงยศ ทศนะพยัคฆ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ทักษะการบริหารงานใน 2 ด้าน คือ ด้านเทคนิค และด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในภาคใต้ทั้ง 4 งาน คือ งานศูนย์ข้อมูลสถิติ และการวางแผน งานศูนย์บริการและประสานงาน งานศูนย์บริการและประสานงาน และงานศูนย์ติดตามและประเมินผล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.45 และสามารถร่วมทำนายได้ร้อยละ 29.95

ส่วนผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมีความสำคัญยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามขอบข่ายหน้าที่กำหนดก็คือ ทักษะการบริหาร เพราะเป็นความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนทั้ง 5 งาน คือ การนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้พัฒนาในรูปของการอบรมสัมมนาและการแจกเอกสารทางวิชาการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารในรูปของทักษะในการบริหารงานทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นความสามารถในการมองภาพรวมทั้งหมดขององค์การและคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบจากการนั้น ๆ ในอนาคตต่อองค์การได้ เพื่อวางแผนและตัดสินใจที่จะรับ หรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์การได้ ทักษะด้านเทคนิควิธี เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างในวิชาชีพนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการกลไกต่าง ๆ ความคล่องแคล่วว่องไวในการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายด้วย และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะ

สมาชิกของกลุ่ม มีผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และเกิดความศรัทธาในการทำงาน รวมทั้งสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งหลายภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการพบปะสังสรรค์เป็นประจำ เป็นที่ยอมรับในความคิดเห็น และความรู้สึกรู้สึกความเชื่อมั่นของผู้ร่วมงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2538 : 29-32) ดังนั้นเมื่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีทักษะการบริหารที่เหมาะสม จึงสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพได้ร้อยละ 44.33 ส่วนประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอีกร้อยละ 55.67 เป็นความสามารถของครูผู้สอนแต่ละรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน ได้แก่ ความเข้าใจในหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน สื่อการสอน เครื่องมือวัดผลประเมินผล และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับทักษะการบริหารงานและประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม บางกิจกรรมมีการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสมาคมโรงเรียนเอกชน ควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารงานและประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์มาตรฐานในการบริหารโรงเรียนเอกชนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1.1 การพัฒนาทักษะการบริหารงาน

1.1.1 ความคิดรวบยอด เกี่ยวกับแนวทางการสำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน และการวิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนได้ถูกต้องและรวดเร็ว

1.1.2 ด้านเทคนิควิธี เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารทางวิชาการออกเผยแพร่ และการใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ในการติดตามกำกับและนิเทศงาน

1.1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ เกี่ยวกับวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมงาน และเพิ่มการพบปะหรือสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน

1.2 การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน

1.2.1 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ เกี่ยวกับการนิเทศเพื่อให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูอาจารย์ผู้ใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ การเขียนโครงการและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.2.2 ด้านการเตรียมการสอน ในการติดตามการจัดทำแผนการสอน สื่อการสอน และเครื่องมือวัดผลประเมินผล ครบทุกรายวิชาและมีคุณภาพ

1.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เกี่ยวกับการจัดหาวิทยากร หรือผู้มีความรู้มาสอนแทนเฉพาะเนื้อหาที่ไม่ชำนาญ และแนวทางจัดสอนซ่อมเสริมอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องในโรงเรียน

1.2.4 ด้านการใช้สื่อการสอน เกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุนให้ครูอาจารย์ มีความเข้าใจในการใช้สื่อประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉายสไลด์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีทำและใช้สื่อการเรียนการสอนแก่ครูอาจารย์

1.2.5 ด้านการวัดผลประเมินผล การสอน เกี่ยวกับแนวทางการวัดผล การวิเคราะห์แบบประเมินผล หลักการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรของโรงเรียนเอกชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสาเหตุและอุปสรรคในการใช้ทักษะการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาโรงเรียนที่เหมาะสม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เช่น เงินเดือน ระดับการศึกษา วิชาเอก เพศ และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาเรื่องนี้ในระดับเขตพื้นที่ จังหวัด และระดับเขตตรวจพื้นที่การศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายร่วมกันแก่สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.4 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานและประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนที่มีผลงานดีเด่น หรือโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาสู่ความเป็นมาตรฐานในการบริหารงานแก่สถานศึกษาอื่นต่อไป